

عقل یازدهم در تعلیم و تربیت

اندیشه‌های نابغه‌ی تشیع

خواجّه نصرالدین طوسی

در تعلیم و تربیت

مجید امیری

کارشناس ارشد تعلیم و تربیت اسلامی

سرشناسه: امیری، مجید، ۱۳۵۳-
 عنوان و نام پدیدآور: عقل یازدهم در تعلیم و تربیت: اندیشه‌های نابغه‌ی تشیع خواجه نصیرالدین
 طوسی / مجید امیری.
 مشخصات نشر: قم: مهربیکران، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۸۰ص.
 شابک: 978-600-6022-05-5
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۰.
 عنوان دیگر: اندیشه‌های نابغه‌ی تشیع خواجه نصیرالدین طوسی.
 موضوع: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ق. -- دیدگاه درباره آموزش و پرورش
 موضوع: آموزش و پرورش
 ده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۸الف/۱۸ BBR۸۵۶
 ده بندی دیوبی: ۱۸۹/۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۵۰۲۸۷

نام کتاب: عقل یازدهم در تعلیم و تربیت

مؤلف: مجید امیری

انتشارات: مهر بیکران / ۹۱۲۷۴۹۰۹۹۸

قطع: رقعی / ۸۰

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۳

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۲۲-۰۵-۵

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

همه حقوق محفوظ است

مرکز بخش: ۹۱۲۷۴۹۰۹۹۸

Email: mehrbikaran@Yahoo.com

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار
۱۰	زندگی‌نامه‌ی خواجه نصیرالدین طوسی
۱۳	آثار و تألیفات استاد البشر
۱۴	ضرورت تعلیم و تربیت از دیدگاه محقق طوسی
۱۵	اصول تعلیم و تربیت از نظر خواجه نصیرالدین
۱۶	۱. استعداد یابی
۱۸	۲. همگامی با طبیعت
۲۰	۳. هم‌رویی فطرت خداجویی و دین‌خواهی
۲۲	۴. رعایت مواضع رسمی
۲۷	۵. رعایت فهم و حکم مخاطب
۳۰	۶. مشاوره
۳۲	۷. محبت
۳۴	۸. تشویق و تنبیه
۳۶	۹. تمرین و تکرار
۳۸	۱۰. تخلیه
۳۹	۱۱. ریاضت
۴۰	۱۲. مراقبه و محاسبه
۴۱	ارزش‌های تعلیم و تربیت از نظر خواجه‌ی طوسی
۴۲	۱. ارزشهای فردی
۵۷	۲. ارزشهای اجتماعی
۶۱	۳. ارزشهای غیبی و معنوی

۶۵	تربیت دینی و عقلی از نظر نصیرالدین
۶۹	مراحل تربیت از نظر خواجه‌ی طوسی
۶۹	کودکی
۷۰	تربیت عملی
۷۰	تربیت علم اخلاق
۷۰	علوم نظری و استدلال
۷۰	فراگیری هنر و پیشه
۷۱	امرار معاش و کسب استقلال
۷۱	روش‌های تربیتی از نظر استاد البشر
۷۱	تربیت بر اساس طبیعت کودک
۷۲	عادت
۷۲	استدلال نمودن
۷۳	تغافل و عدم سرزنش دائم
۷۳	محبت
۷۳	تشویق
۷۴	عوامل مؤثر بر تربیت از نظر خواجه نصیر
۷۴	وراثت
۷۴	تغذیه
۷۴	خانواده
۷۵	معلم و مدرسه
۷۷	گزیده‌ای از نکات ارزشمند کتاب
۸۰	منابع

پیش گفتار

اهمیت تعلیم و تربیت در دنیای کنونی بر آدمی پوشیده نیست. انسان به علت ویژگی تربیت پذیری از دیگر آفریده‌ها متمایز شده و گوهر وجودی او تنها با تربیت به کمال خواهد رسید. ارزش انسان را نیز می‌توان به میزان برخورداری او از تعلیم و تربیت معین کرد.

چنانچه بخواهیم برای تعلیم و تربیت نسل امروز طرح و برنامه‌ای داشته باشیم باید از آراء و توصیه‌های اندیشمندان متخصص در این فن به خصوص کسانی که سرلوحه‌ی کارشان قرآن و روایات ائمه‌ی معصومین علیهم السلام بوده بهره گرفت. چراکه نظریات برگرفته از قرآن و روایات مربوط به یک زمان خاصی نیست و می‌توان همیشه و همه جا از آنها بهره گرفت.

یکی از این اندیشمندان و صاحب‌نظران مشهور که مؤلف را برآن داشت آراء و نظریه‌های ایشان را در خصوص تعلیم و تربیت جمع آوری و به نگارش در بیاورد استاد البشیر، معلّم ثالث، عقل یازدهم، نصیر الملة و الدین، سلطان الحکماء و

المتكلمين، فخر الشيعة جناب خواجه نصيرالدین طوسی
قدس الله نفسه الزكية می باشد. دلیل اینکه از میان
صاحب نظران عرصه ی تعلیم و تربیت خواجه مد نظر نویسنده
قرار گرفته چندین وجه دارد از جمله اینکه این انسان بزرگ
دانشمندی تمام عیار و در بیشتر زمینه های علمی ید طولانی
دارد و دیگر اینکه مذهب ایشان شیعه ی جعفری اثنا عشری
بوده که این خود مایه ی فخر و مباهات شیعیان می باشد و وجه
دیگر این است که، آراء و نظریه های تعلیم و تربیت او را
می توان در کتابهای مشهور ایشان همچون اخلاق ناصری،
روضة التسلیم، الخروق، محتشمی، تلخیص المحصل، و...
یافت و بدان استناد نمود.

از آنجا که منبع این آراء و نظریه ها برگرفته از قرآن و روایات
اثمه ی اطهار علیهم السلام است لذا در هیچ زمان و مکانی گرد
کهنگی و منسوخ شدن رانمی تواند به خود بگیرد و می تواند با
گذشت بیش از هشتصد سال همچنان با بسیاری از نظریه های
تعلیم و تربیت امروزی که برگرفته از فرهنگ غرب است رقابت
و برتری داشته باشد.

اما منظور از عقل یازدهم که در عنوان این کتاب مورد
استفاده قرار گرفته یک تعبیر و اصطلاحی است که در طول
تاریخ حکمت و علم در بزرگداشت و گرامی داشتن

دانشمندان بزرگ و حکیمان توانمند و مشهور به کار برده می شده گویی ده عقلی که در حکمت مطرح شده این شخصیت (خواجه نصیرالدین) هم آن قدر در مباحث عقلی و حکمت اوج گرفته که ده مرتبه ی عقل را پشت سر گذاشته و کمال پیدا کرده چنان که گویی عقل یازدهم است .

امید است که با احیا و بهره گیری از نظرات و اصول و روشهای به یاد ماندنی این دانشمند بزرگ توسط دست اندرکاران تعلیم و تربیت بتوانیم خدمتی در جهت اعتلای آموزش و پرورش انجام داده باشیم .

مجید امیری

کلیات فلسفه ارشد تعلیم و تربیت اسلامی

شهریور ۱۳۸۲ هجری شمسی